

7. Літературознавчий словник-довідник / О. Астаф'єв, З. Бичко, Б. Бірчак та ін. ; ред. Р. Т. Гром'як та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

8. Малиновский Б. Магия, наука и религия / Бронислав Малиновский ; пер. с англ. – М. : Рефл-бук, 1998. – 304 с.

9. Мифы народов мира. Энциклопедия : в 2 т. / Гл. ред. С. А. Токарев. – М. : НИ «Большая Российская энциклопедия», Олимп, 2000. – Т. 1. – 672 с.

10. Мифы народов мира. Энциклопедия : в 2 т. / Гл. ред. С. А. Токарев / Гл. ред. Токарев С. А. – М. : НИ «Большая Российская энциклопедия», Олимп, 2000. – Т. 2. – 720 с.

11. Моренець В. П. Естетизм / Володимир Моренець // Моренець В. П. Оксиморон: літературознавчі статті, дослідження, есеї. – К., 2010. – С. 385–402.

12. Новикова М. Коментар / Марина Новикова // Українські замовляння / Упор. Москаленко М. Н. – К. : Дніпро, 1993. – С. 199–306.

13. Римарук І. Діва Обида: Видіння і відлуння / Ігор Римарук. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1998. – 128 с.

14. Славянские древности. Этнологический словарь / Под ред. Толстого Н. И. – Т. 1 – М. : Международные отношения, 1995. – 584 с.

15. Славянские древности. Этнологический словарь / Под ред. Толстого Н. И. – Т. 2. – М. : Международные отношения, 1999. – 704 с.

16. Юнг К. Г. Душа и миф: Шесть архетипов / пер. с англ. – К. : Port-Royal, 1996. – 384 с.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2012

И. БОРИСЮК

МИФОЛОГИЧЕСКИЕ ИСТОЧНИКИ ПОЭЗИИ ИГОРЯ РЫМАРУКА

Статья посвящена анализу мифологических символов в поэзии И. Рымарука. Особенное внимание уделено женским архетипам. Важно также соотношение между словом и молчанием в поэтическом тексте.

Ключевые слова: женские архетипы, миф, ритуальная структура.

I. BORYSIUK

THE MYTHIC ORIGINS OF POETRY BY IHOR RYMARUK

The article is dedicated to the analysis of the mythic symbols in the poetry by I. Rymaryk. Special attention is accorded to the female archetypes. The very important is interrelation between a word and a silence in the poetic text.

Key words: female archetypes, myth, ritual structure.

УДК 821.161.2.12

Ігор ВАСИЛИШИН

ЕКЗИСТЕНЦІЙНО-ФІЛОСОФСЬКІ МОТИВИ В ПОВОЄННІЙ ТВОРЧОСТІ Т.ОСЬМАЧКИ (ПОЕМА «ПОЕТ»)

У статті розглянуто філософсько-екзистенційні особливості поеми «Поет» Тодося Осьмачки, проаналізовано тематику й проблематику твору, виділено провідні мотиви, що визначають художньо-філософську основу поеми.

Ключові слова: «розбожнена» епоха, екзистенційні мотиви, апокаліптичні візії, релігійно-філософські концепти, парадигма буття.

Творчість Тодося Осьмачки з її внутрішнім драматизмом, філософською глибиною думки, загостреним психологізмом, що виявляються в розмаїтті художньо-філософських контрастів, є невід'ємною частиною українського літературного процесу ХХ ст.

1947 року вийшла у світ поема Т. Осьмачки «Поет», що стала предметом прицільної уваги критиків і літературознавців МУРу (Мистецького українського руху). Сприйняття твору й оцінка мистецької вартості поеми були неоднозначними й часто прямо протилежними. На сторінках «Арки» з'явилася «розгромна» рецензія Юрія Клена, який, критикуючи твір, назвав Осьмаччину поему «гігантомахією», сповненою «хаосу», «неотесаних брил потужних образів», «закручених, синтаксично деформованих фраз». Високо оцінив поему в статті «Поет» Теодосія Осьмачки» один із провідних літературознавців і критиків МУРу Ю. Шерех: «Інша річ, коли Вам нестерпною стала начебто безцільна шамотня буденности, і Ви смертельно затужили за тим, щоб прозріти в ній сенс; коли Вам спокою не дають загадки буття людини, вічні проблеми існування світу; коли Ви чекаєте від поезії прочуття таємного в житті і оновлення Вашої істоти. Тоді Ви можете взяти «Поета», як берете «Божественну комедію», «Фавста» або Красінського. Він не принесе Вам розваги і спочиву, але він може принести насолоду глибокої мислі, розгадки гранчастих і пристрасних образів і високої співтворчої праці» [8, с. 288]. Про «мистецьку елегантність» Осьмаччиних октав заговорив В. Державин, що не сприймав попередньої творчості поета, критикуючи його стиль і хаотичну манеру письма. Блискучу «несамовиту метафоричність» поеми зауважив В. Барка, назвавши автора «останнім поетом землі в українській літературі». Багато дослідників підкреслювали, часом не називаючи прямо, екзистенціальні особливості поеми, що стали, на нашу думку, важливим моментом у сприйнятті й аналізі художнього твору, як і зрештою всієї творчості Т. Осьмачки. Своєрідним підсумком екзистенціальності у творчості

письменника стали слова Ю. Лавріненка: «Звертаючись до всесвіту, він повертається назад із страшною підозрою моральної порожнечі людства й універсуму. І тоді розгортає в його поезії свої чорні крила відчай забутої Богом в порожньому просторі країни і людини. У цьому ніби екзистенціалістичному мотиві самотності і залишеності людини на її власні сили і рішення нема нічого спільного із значно пізнішою Сартровою «засудженістю на свободу». Осьмачка був «засуджений» не на свободу власного вибору, а на один-єдиний шлях безкомпромісного спротиву і погібелі задля правди відродження свого народу. Він добровільно прийняв цей присуд, як свою невідкличну долю» [3, с. 221–222]. Саме це прагнення до спротиву, ідейна безкомпромісність, мужній протест, виливаються у своєрідній присвяті, яку поет висловлює в рядках другої частини поеми:

«Тому нехай уся поема ця
Лунає тільки сміливим серцям» [5, с. 63].

Вступ, написаний у традиціях розмови автора з читачем, є прологом поеми, у якому історіософські мотиви тісно переплітаються з екзистенційними, відтворюючи внутрішньо-психологічний стан поета, переданий метафорично як «смертна туга», «перестояний самотній плач», «прокляття самоти», існування серед «великих і малих тривоги», що огортають душу. Порятунком від самотності й екзистенційної тривоги є лише спілкування з природою й Богом – єдиним співрозмовником, здатним зрозуміти й порятувати в час всесвітньої темряви:

Але коли людина все втрачає
серед великих і малих трвог,
і гірко до розпачливості знає,
що співрозмовник в неї тільки Бог
та ті кущі, що ще ростуть під гаєм... [5, с. 7]

Віра в силу слова («святої ліри»), надія, що поезія, яка для Осьмачки є «полем духу і живих надій», сприятиме визволенню рідного краю, надихають й окрилюють поета, який сподівається, що в час свободи його ім'я і творчість будуть згадані нащадками як «голос вірного сина».

«Поет» є прикладом художнього твору, у якому автор максимально зближується з ліричним героєм, що виступає своєрідним символом авторської свідомості. «Поет» – усе це його особисте – він писав тільки про себе. Для нього світ починався саме з нього [7, с. 371]», – підкреслює М. Слабошпицький. У цьому випадку ми можемо говорити не лише про певні автобіографічні ознаки твору, а й про те, що в художньому світі «Поета» зреалізована на поетичному

рівні особистість Тодося Осьмачки, його світосприйняття і світобачення, тобто «авторський голос», що є невід'ємною частиною художньо-композиційного елементу твору. Саме це засвідчує існування в поемі екзистенційно-філософського портрету самого автора.

У часи апокаліптичних зрушень, тотального відчаю, страху і смерті людині важко відділити божественне від сатанинського, зрозуміти в страшний період знищення людини й усього людського саму природу божественного. Недаремно одним із епіграфів до першої пісні поеми є слова з «Божественної комедії» Данте Аліг'єрі: «Тут кінчається твоя надія...» Шлях до Бога складний, і в ліричного героя він проходить через сумнів і зневіру в пошуках того істинного, що могло б пояснити глобальну катастрофу, яка розгортається навколо. Відчай породжує протестні ноти, що виливаються в ліричні монологі-звертання, які розпочинаються своєрідним поетичним рефреном. Своє сприйняття епохи, ставлення до неї, як до епохи абсурду, поет висловлює у вигляді парадоксу: «і час прийшов, і вже на волі ми // під доглядом всесвітньої тюрми». Поняття тюрми для нього універсальне: це тюрма суспільна і водночас – тюрма духу, духовності, що сковує людину в її прагненнях, перетворюючи в зневіреного самотника. «Словом, незбагненна українська трагедія, «забута» Богом Україна і маленька, самотня, трагічна людина – серцевина філософсько-екзистенційних медитацій Т.Осьмачки. Сартрівські мотиви самоти людських душ, їх загубленості у Всесвіті в Осьмачки дивно поєднуються, відтворюючи його самотність, з трагедією української людини в хаосі національного океану ненависті та відчаю», – зазначає Н. Михайловська [4, с. 180]. Мотив самотності є наскрізним у поемі, він звучить у численних ліричних монологах, вкраплених у сюжет, у діалогах героїв поеми. Б.Бойчук і Богдан Т.Рубчак, визначаючи світоцуттєву гаму Осьмачки, підкреслюють: «Екзистенціальна приреченість людини на самотність, на одвічне шукання правди одинцем в глухому і німому всесвіті – становить ще один мотив Осьмаччиної творчості. Ця приреченість посилена ще тугою людини за особистим щастям, за зближенням з іншими людьми та з Творцем [2, с. 10]». Поет відчуває, що приречений бути самотнім і торувати свій шлях без жодної підтримки, наодинці зі своїми сумнівами і сподіваннями, несучи «мету у серці». «Він не раз писав про страх самотності, – зазначає М. Слабошпицький. – Його самотність має сотні варіантів: самотність людини перед лицем космосу, самотність України

в байдужому до її долі світі, його особиста самотність за маргінесом суспільства й у його многалюдді...

Самотність для нього – символ розгубленості й забутості. Так він не раз пише в «Поеті», що Бог зовсім забув Україну, а тому на неї впали такі страшні лиха й випробування, як комуністична орда. Його особистий відчай впадає струмком в океан загальнонаціональної трагедії» [6, с. 252]. Епістемологічна самотність поета влітається в художнє тло поеми, де набуває екзистенційного змісту, визначаючи сутність і функцію художньо-філософського концепту «самотньої свідомості», існування якої в часопросторі світу стирає межу між реальним та ірреальним.

Діалоги з Богом, роздуми, у яких сумніви та духовна полеміка переплітаються зі щирими переконанням у Божій справедливості, заклики-звертання до Творця складають один із екзистенціальних конфліктів поеми, що полягає в боротьбі душі між зневірою і вірою, між відчаєм і надією. «Коли що-небудь на землі може нагадати Бога, – зазначає Ю.Шерех, – то це найбільше – в концепції Осьмачки – поет. Бо він теж творець світів у своєму дусі. Бо йому відкрита мета, яку він, самотній і замкнений у собі, несе крізь тлум і крізь торттури. Бо його світ – це якраз чистий світ любови, традиції, релігії, а не дрібні монети щоденщини. Бо поезія – не скоряється законам матерії, законам звіря, а єдина несе правду і сама є правда» [8, с. 300–301]. Боротьба роздвоєної душі, породжена жахом «розбожненої» епохи, символом якої виступає смерть, виливається у філософські сентенції: «...в Господа закони на небі без жаднісінької коми», гнівний імператив в авторських монологах-звертаннях до ліричного героя: «...шпурни тому, хто людям душу дав, // і буде це така остання змога, // що трісне і престол святий у Бога!», крику-відчаю Свирида «Завіщо ж Ти скарав так люто нас?» до трагічного образу самотнього розп'ятого Христа («Спаситель у страшнім своїм вінку, // похилений предвічній самотині») і віри у вищу божественну справедливість:

Не плач, не плач, оганьблений юначе,
і нічну кривду, як земля й вода,
збирай у серце, у карнавку наче
і бережи до страшного суда.
І там її, чи так, чи ні, одначе,
помітить той, хто людям душу дав,
і раз останній і найперший, може,
тобі на небі в горі допоможе! [5, с. 22]

Таким чином, можа стверджувати про існування в поемі Т. Осьмачки художньо-філософських концептів християнського

екзистенціалізму з ідеєю пошуку Бога й переконанням, що поза релігійною свідомістю взагалі неможливі жодні розмови про сенс людського життя.

Важливим моментом у сприйнятті трагізму Осьмаччиного світу, його екзистенційності є «зворотний рух сюжету відносно «Божественної комедії» Данте» (М. Ільницький), що завершується картинами «советського» пекла, репрезентуючи «світоглядно-філософський пласт» поеми, її екзистенціальну спрямованість. Український фольклор, давні великодні звичаї, містичні сцени та фантазмагоричні діяства, що складають міфопоетику першої частини поеми, переплітаються з реаліями «советської» епохи, окресленими у фабулі поеми та ліричних монологів автора. Метафорика, містична лексика Осьмачки поєднується з штапованими висловами часів «ЕСЕСЕР», створюючи картину єдності сатанинського та «советського» начал, в якому людина залишається лише «людиною із маси», втрачаючи свою індивідуальність і неповторність, а разом із тим сенс життя. Специфіка екзистенційного мислення поета полягає в тому, що суттю його світосприйняття і світоосмислення є самовираження й самоаналіз душі, особистісних переживань, через яке відбувається усвідомлення смисложиттєвих принципів. Таким чином філософські сенсожиттєві медитації, поетична рефлексія стають виразниками поетової душі, репрезентуючи екзистенційну основу художнього філософування, розкриваючи трагічну суть Осьмаччиного буття-у-світі:

Життя, життя, ти хвилями без краю
геть затопило власні береги,
і я твою поверхню озираю
з розпучкою німою навкруги,
бо скрізь нічого оком не стрічано
в напруженні самотньої снаги:
немає ні чайок, ні хмар, ні неба,
неначе й серця там мого не треба [5, с. 64].

Виходом із ситуації самотності й приреченості «серед стихії сірої й глухої» залишаються лише спогади про «давнину» – українські традиції і звичаї, магічна сила яких приваблює поета, становить основу його внутрішнього світу. Поет черпає свою силу в тому, що формувало його світогляд, було основою духовного становлення й розвитку, склало автентичну систему життєвих цінностей. Для Осьмачки з притаманною йому національною ментальністю – це архетип українського «Роду й Дому» (Є. Маланюк).

Ще один наскрізний екзистенційний мотив визначає «світоглядно-філософський» і психологічний пласти поеми Осьмачки – мотив

тривоги. Це, насамперед, тривога автора за майбутню долю своєї поезії, висловлена в рядках:

І може збільшитися в душі розпука,
що слова не промовить твій слухач
і залишиться на колишніх муках
Вже перестояний самотній плач,
немов на давніх чорних каменюках
важкий казан, порожній закипач,
який від полум'я страшного в споді
спроможний тільки луснути та й годі [5, с. 6].

Поета турбує, чи буде комусь його «прокляття самоти потрібне для читання», чи читач зможе сприйняти і зрозуміти всю суть його вистражданого поетичного слова, чи не були його творчі зусилля марними й безплідними.

Екзистенційною тривоگوю віє від опису села на початку поеми: гнила криниця, труп рябого цуценяти «з роздертим ротом», неораний, занедбаний город, двін, що росте в «мертве безгоміння». Ці символи тривоги як предвісники зла, біди і нещастя виконують антиципаційну функцію, закріплену за архетипною семантикою поняття «смерть». Передчуттям катастрофи і краху сповнена перша частина поеми з її містикю: вмирає Вустя, і разом з її смертю ліричний герой уперше відчуває й усвідомлює глибоку, нездоланну самотність і «нездійсненність любови» (Ю. Шерех). Відносно затишшя перед страшною бурею недовге, бо, як пророче віщує Дід-Кіт, «...скрізь лютує лютий сатана, // шукаючи добра собі для герцю» [5, с. 31]. Почуття тривоги досягає свого епогею, коли Свирид Чичка, приїхавши на Різдво, заходить до рідної хати. «Нездоланна» тривога ліричного героя, що «темніє гірше, ніж таємний гріх», максимілізується в свідомості автора в душевний біль, тугу, жах перед безнадією, відчуття порожнечі, розчарування в самому сенсі людського існування у світі, покинутому Богом. Це тривога, яка породжує в поетовій душі часом епістемологічну самотність і водночас універсалізується до рівня всесвітньої, космічної тривоги, породженої балансуванням людини на межі буття і небуття. М.Ільницький порівнює її з тривоگوю «біблійного Гетсиманського саду» [1, с. 26]. «Кінцесвітня» (О. Стефанович) тривога переростає в картину страшного суду, релігійно-філософське переосмислення якої в контексті опозиції *земне – небесне*, створює контраст божественного небесного суду і сатанинського страшного суду на землі, породженого «розбожненою» епохою. Страшні, максимально оголені сцени мордувань і вбивства родини Свирида Чички чекістами у різдвяні дні, випсані з «сартрівським

натуралізм», контрастують із самою традицією Світлого Різдва, що несе в собі мир, спокій, любов, віру і надію людині й світу. «Жорстокий геній Осьмачки, показавши народження в Великодні, розкрив загибель у Різдві [8, с. 296]», – підкреслює Ю. Шерех. Поет створює фантасмагоричну картину потойбіччя, насичуючи її демонічними образами мертвяків-чекістів, що неначе виринули з «пекельної брами»:

Їх три сиділо за страшним столом
поміж диявольськими ліхтарями
в середнього блищали очі шклом
і налиці темніли жовті плями:
і в згоді з невимовно диким злом
він хижко зброю видобув без тями
і, люто стрельнувши у стелю раз,
дихнув з пашеки смородом образ... [5, с. 67].

Т. Осьмачка насичує рядки поеми метафорами й символами, що відтворюють страшну суть самого поняття земного пекла: чорні рядна на вікнах сільради; «диявольські ліхтарі» над столом, у яких відсвічують мертві кістки й білі черепи чекістів; «мертва тиша й супокій» в хаті колись радісного різдвяного села; криничний журавель, що скажено махає баддею, яка нагадує «мертву голову, одірвану від шиї». Загибель Свиридової родини увінчує апокаліптичне полум'я пекельної пожежі, що символізує смерть українського дому й знищення комуністичним режимом самого поняття – «українська родина».

Розчарування в силі божественних законів, у нівелюванні самого поняття «милосердя» породжує відчай і протест головного героя проти абсурдності світу, у якому панують страх, смерть, й існує покинута напризволяще Богом людина:

Гей, творче зради, згуби та дібров!
швидкий на кару і на справу ницу,
навіщо, мов на злочин, на любов
мені у руки дав іржаву крицю,
а потім без жалів ніяких знов
шпурнув мене у кам'яну столицю
для безнастанних дріб'язкових кар
від газетярських воружких бездар... [5, с. 99]

Цей протест, породжений не зневір'ям, а відчаєм, звучить в крикові душі – «я не боюсь твого небуття», виливається в гнівні інвективи ліричного героя, спрямовані проти несправедливості світу, у якому панують хаос і зло. «Трагізм світосприйняття Осьмаччиним героєм, – зазначає М. Ільницький, – мовби виростає з трагічної речевості світу, де за річчю, предметом стоїть якась узагальнена, символізована сутність, якась глобальна катастрофа, що зруйнувала світ

усталених відносин, впорядкованої ритуальності; гармонія перетворюється в хаос, на зміну світлому божественному приходиться темне сатанинське [1, с. 25]». Воно намагається змінити світ, підім'яти його під себе, змусити людину відмовитися від автентичних цінностей, вихолостити людські душі, знищити фізично й духовно й відібрати в них те, на чому споконвіків трималася українська родина, – віру, перетворивши на бездуховні істоти нового комуністичного суспільства, в якому немає місця для Бога.

Картини «совєтського» пекла репрезентують сталінську тоталітарну «розбожнену» епоху з її технократизмом, псевдоідеями, психологічним убивством особистості, моральними тортурами, методичним, поставленим на конвеєр винищенням людей державним механізмом. Цинічну філософію бездуховності, примітивного споживацтва й морального спустошення, сповідувану тоталітарним режимом, висловлює Редактор: «Не в вічність, а у шлунок лине світ, // керують не поети, а майори...» У діалогах Поета, Кесаря (Сталіна) і Дем'яна, Дівчини і Редактора Осьмачка розкриває основні принципи тоталітарного суспільства – знищення всіх, хто не підпорядковується суспільній ідеології, виділяється з сірої прогнозованої «маси». Такі люди потрапляють в категорію «совєтських грішників» й підлягають пекельній переробці. Пекло Осьмачки набуває ознак абсурду, у якому порушення субстанційних засад буття, спотворення свідомості, деформація суспільних цінностей доведені до максимального, критичного загострення. Підкреслюючи «крайню деформацію реальності» в пекельних картинах Т. Осьмачки, М. Ільницький зазначає: «однак ця деформація підпорядкована не «потокі свідомості», не бретонівському «автоматизму письма», а радше філософсько-екзистенційній ідеї абсурдності світу, де навіть «світить сонце, наче злочин», а попереду – чорна вічність [1, с. 29]». Письменник відтворює екзистенційну боротьбу людського «я» з абсурдною дійсністю, заповненою викривленими ідеями тоталітарної системи, що нівелюють існування людини як духовної особистості, стирають її індивідуальність, претворюючи в покірливо-мовчазний гвинтик суспільства або знищуючи без жалю як непотрібний, відпрацьований матеріал.

Крізь усе полотно третьої частини звучить основна теза – крик Поета «я волі хочу!...». Воля в тоталітарній імперії справді існує, але лише в контексті екзистенційної «свободи вибору», що є невід'ємною частиною кожної особистості. Осьмачка показує дві можливі форми існування в тоталітарному суспільстві, які може вибрати митець.

Перша, сформульована Редактором, складає раціоналістично-споживацьку філософію бездуховного суспільства. Доля митця у такому соціумі – це життя придворного поета, обласканого державою, поета, що, як нагороду за відступництво і лояльність, отримує «хату і город з підступної московської десниці». Другу, відмовившись від статусу митця-лакея, вибирає герой поеми, для якого існування в такому суспільстві є екзистенційною ситуацією безнадії та відчаю, єдиним виходом з якої є смерть. У поемі безліч песимістичних мотивів самотності, туги, страждання, розпачу і смерті. Екзистенціальний конфлікт між соціумом і людиною залишається невирішеним, тому що єдиним нефальшивим існуванням людини в «розбожненому» суспільстві і водночас трагічним символом епохи стає смерть, бо лише вона може принести людині свободу. «Поема Осьмачки, зазначає Ю. Шерех, – і автобіографічна, і політична, і історична, але і особисте, і політичне, і історичне в ній узяті тільки як грані і іпостасі філософічного, я б сказав навіть релігійно-філософічного. А що це завершується глибокою катастрофою, загибеллю Поета, – то маємо маємо своєрідний український варіант загибелі богів, трагічно-філософський епос [8, с. 303]». Для Годося Осьмачки поезія – це насамперед іманентний виразник його внутрішнього «я», тому художній світ поета є водночас і його поетичним буттям, яке поет висловлює екзистенціально-філософською сентенцією: «єдине все, що в нас і що над нами». Сприйняття ірраціональної сутності світу, неможливість досягнення духовної гармонії, нездоланий внутрішній психологічний конфлікт є символами Осьмаччиного трагізму, у якому життя набуває сенсу лише через самовіддачу або жертву в ім'я високої мети – збереження українського «Роду й Дому». І єдиним засобом для поета у досягненні цієї мети є безкомпромісне художнє слово.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ільницький М. Українська повоєнна еміграційна поезія / Микола Ільницький. – Львів : Львівський обласний науково-методичний інститут освіти ; Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, – 1995. – 116 с.

2. Координати. Антологія сучасної української поезії на заході : [у 2 т] / [упор. Богдан Бойчук і Богдан Т. Рубчак]. – Нью-Йорк : Сучасність, 1969–. – Т. 2. – 1969. – 487 с.
3. Лавріненко Ю. Розстріляне відродження: Антологія 1917-1933 : Поезія – проза – драма – есей / Юрій Лавріненко / [підгот. тексту, фахове редагування і передм. проф. Наєнка М.К.]. – К. : Вид. центр «Просвіта», 2001. – 794 с.
4. Михайловська Н. Трагічні оптимісти. Екзистенційне філософування в українській літературі ХІХ – першої половини ХХ ст. / Наталія Михайловська. – Львів : Світ, 1998. – 212 с.
5. Осьмачка Т. Поет / Тодось Осьмачка. – Регенсбург, 1947. – 154 с.
6. Слабошпицький М. Поет із пекла (Тодось Осьмачка) / Михайло Слабошпицький. – К. : Вид-во «Ярославів Вал», 2003. – 368 с.
7. Слабошпицький М. Утікач. Тодось Осьмачка / Михайло Слабошпицький // 25 поетів української діаспори : літературно-художнє видання. – К. : Вид-во «Ярославів Вал», 2006. – С. 366–389.
8. Шерех Ю. Не для дітей. Літературно-критичні статті і есеї / Юрій Шерех. – Нью-Йорк, 1964. – 415 с.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2012

И. ВАСИЛИШИН

ЭКЗИСТЕНЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЕ МОТИВЫ В ПОСЛЕВОЕННОМ ТВОРЧЕСТВЕ Т.ОСЬМАЧКИ (ПОЭМА «ПОЭТ»)

В статье рассмотрено философско-экзистенциальные особенности поэмы «Поэт» Тодосы Осьмачки, проанализировано тематику и проблематику произведения, выделено ведущие мотивы, определяющие художественно-философскую сущность поэмы.

Ключевые слова: «разбожненная» эпоха, экзистенциальные мотивы, апокалиптические визи, религиозно-философские концепты, парадигма бытия.

I. VASYLYSHYN

PHILOSOPHICAL-EXISTENTIAL MOTIVES OF POST-WAR IN CREATIVITY OF T.OSMACHKA (POEM «POET»)

The article deals with philosophical-existential details of poem «Poet» Todosya Osmachka, analyzing subjects and problems of poem, pointing the main motives that make artistically- philosophical base of poem.

Key words: «godless» age, existential motives, apocalyptic visions, religious-philosophic conceptions, paradigms of being.